

«Αυτοδιοίκηση, λογοδοσία, ποιότητα, εξωστρέφεια» ή αλλιώς «βγάλτε το ψωμί σας μόνοι σας»! του Χρήστου Κάτσικα

23/10/2010 - 15:35

ΠΟΙΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΡΟΩΘΕΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Του Χρήστου Κάτσικα

"Τώρα που τα χρήματα "στέρεψαν" και για τα πανεπιστήμια, η δυσκολία μπορεί να γίνει ευκαιρία και για την Ανώτατη Εκπαίδευση της χώρας μας..." Σπύρος Αμούργης, πρόεδρος της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ), 24/9/2010

: Θα μεταφέρουμε όλη η ευθύνη της μισθοδοσίας του προσωπικού των ιδρυμάτων στα ίδια τα ιδρύματα!, (Ι. Πανάρετος υφυπουργός Παιδείας ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΞΓ' - Δευτέρα 12 Ιουλίου 2010)

Σαρωτικές αλλαγές που αφορούν τόσο στην εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και στον τρόπο διοίκησης των πανεπιστημίων προτείνει το υπουργείο Παιδείας με το σχέδιο μεταρρύθμισης των ΑΕΙ και των ΤΕΙ που έδωσε το Σάββατο 23 Οκτωβρίου στη δημοσιότητα η Άννα Διαμαντοπούλου στο πλαίσιο της 65ης Συνόδου των Πρυτάνεων, στο Ρέθυμνο (βλέπε <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=12648>)

Η υπουργός Παιδείας Άννα Διαμαντοπούλου, είχε δώσει από τον Ιούνιο κιόλας, στην 64η Σύνοδο Πρυτάνεων (26-27/6), πρόγνωση των αλλαγών που σχεδιάζει για τα πανεπιστήμια ενώ το Υπουργείο Παιδείας την ίδια περίοδο παρουσίασε αναλυτικά «Το πλαίσιο των προτάσεων για τις αλλαγές στα πανεπιστήμια»

Στον πρόλογο της τότε είχε επισημάνει ότι «οι αλλαγές που θα τεθούν σε διαβούλευση από τη νέα ακαδημαϊκή χρονιά (2010/11), θα προχωρήσουν, ώστε να υποβοηθήσουν και το χρηματοδοτικό πρόβλημα των πανεπιστημίων, για τα οποία δεν προβλέπεται αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης» και ότι «τα περισσότερα από τα πανεπιστήμια που διαπρέπουν στο εξωτερικό στηρίζονται λίγο ή καθόλου στην απευθείας κρατική χρηματοδότηση..

Η Υπουργός Παιδείας παράλληλα ξεκαθάρισε ότι η διαβούλευση για το θέμα της Ανωτάτης Εκπαίδευσης θα βασίζεται «σε σοβαρές και αντικειμενικές μελέτες», όπως «οι μελέτες και τα τεκμήρια του ΟΟΣΑ για την ελληνική εκπαίδευση, η πρόσφατη μελέτη της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων για τις επιπτώσεις της κρίσης, οι συγκριτικές μελέτες που αφορούν την αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ευρωπαϊκών φορέων, οι σημαντικές μελέτες που έγιναν από το Υπ. Παιδείας, από πανεπιστήμια αλλά και από ανεξάρτητα ερευνητικά κέντρα, οι αποφάσεις της Συνόδου των Πρυτάνεων, και οι πρόσφατες προτάσεις του συνεδρίου της ΠΟΣΔΕΠ, ενώ «υποστήριξη του όλου εγχειρήματος θα ζητηθεί και από εμπειρογνώμονες του ΟΟΣΑ και της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων».

«ΞΥΝΟΝΤΑΣ» ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Κάτω από τις εύηχες λέξεις «Αυτοδιοίκηση, λογοδοσία, ποιότητα, εξωστρέφεια» κρύβονται αλλαγές που ουσιαστικά ιδιωτικοποιούν την ανώτατη εκπαίδευση και αλλάζουν το περιεχόμενο και την λειτουργία της. Το «αυτοτελές» πανεπιστήμιο θα πρέπει να αναζητήσει πόρους για την λειτουργία του. Εδώ ας μην γελιόμαστε: οι πιο συνήθεις πόροι είναι οι ίδιοι οι φοιτητές που θα κληθούν για να πληρώσουν τις σπουδές τους. Η εμπειρία των μεταπτυχιακών στην Ελλάδα αλλά και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και του λεγόμενου Διεθνούς Πανεπιστημίου, στα οποία οι φοιτητές πληρώνουν δίδακτρα, είναι τρέχουσα και διδακτική. Η περιβόητη «λογοδοσία» αλλοιώνει ουσιαστικά το περιεχόμενο του πανεπιστημίου. Από χώρος ελεύθερης σκέψης και ακαδημαϊκής έρευνας το πανεπιστήμιο, προκειμένου να επιβιώσει και να αποδείξει την «χρησιμότητα» του στην κοινωνία, (δηλαδή στον καπιταλισμό και τις επιχειρήσεις) θα πρέπει να μετατραπεί σε χώρο κατάρτισης με βάση τις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς. Η «ανταπόκριση στις αλλαγές της παγκοσμιοποίησης» είναι η

πλήρης εναρμόνιση με τις επιταγές των οργανισμών των μεγάλων ιμπεριαλιστικών χωρών (ΟΟΣΑ, ΔΝΤ) που κατά καιρούς εκδίδουν Εκθέσεις για το τι πρέπει να γίνει στην ελληνική εκπαίδευση και τα πανεπιστήμια. Και αυτά τα υλικά, όπως δηλώνει και η ίδια η υπουργός, θα αποτελέσουν τις πυξίδες της διαβούλευσης για τις αλλαγές στα πανεπιστήμια.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ

Οι μεγάλες και συστηματικές παρεμβάσεις που εξαγγέλλονται την περίοδο αυτή από την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αφενός αποτελούν συνέχεια και εμβάθυνση των αντιδραστικών αλλαγών στην ανώτατη εκπαίδευση που έγιναν τα τελευταία χρόνια (νόμοι Γιαννάκου για τα Πανεπιστήμια: Ν. 3549/2007 ΦΕΚ 69 Α' «Μεταρρύθμιση του θεσμικού Πλαισίου για τη Δομή και Λειτουργία των ΑΕΙ», Ν. 3404/2005 ΦΕΚ 260 Α' «Ρύθμιση θεμάτων Ανώτατης Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις») και αφετέρου επιταχύνουν, με όχημα την οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, την προσαρμογή των Πανεπιστημίων στην υπηρεσία των στρατηγικών επιλογών του κεφαλαίου, με στόχο τη μετάλλαξη του ακαδημαϊκού και δημόσιου χαρακτήρα των ιδρυμάτων.

Οι παρεμβάσεις αυτές αποτελούν την ελληνική εκδοχή των ενεργειών και των μέτρων με τα οποία η κυρίαρχη στην Ευρώπη νεοφιλελεύθερη πολιτική επιχειρεί να «ανασχεδιάσει», την εκπαίδευση στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού χώρου της ανώτατης εκπαίδευσης». Στον κεντρικό πυρήνα τους αντιμετωπίζουν την παιδεία ως εμπόρευμα / υπηρεσίες εκπαίδευσης, και ως τέτοιες πρέπει να υπόκεινται στους κανόνες της αγοράς, τους φοιτητές ως πελάτες που αγοράζουν αυτές τις υπηρεσίες και τους φορείς που τις παράγουν ως επιχειρήσεις.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ...ΜΕ ΠΛΟΗΓΟ ΤΟ Δ.Ν.Τ.

Η επιτάχυνση αυτών των παρεμβάσεων διευκολύνεται από την εμπλοκή του Δ.Ν.Τ. στην ελληνική οικονομία. Οι παραινήσεις για συρρίκνωση του δημόσιου τομέα, υπό την δαμόκλειο σπάθη της μη καταβολής των επόμενων δόσεων για την αποπληρωμή δανείων, γίνονται ο ούριος άνεμος για να φυσήξουν τα πανιά της ιδιωτικοποίησης στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Όμως, οι σκοποί και οι κατευθύνσεις αυτής της πολιτικής έχουν οριοθετηθεί εδώ και χρόνια.

Από την εποχή της «Λευκής Βίβλου για τη Διδασκαλία και τη Μάθηση» (Κομισιόν, 1995) προβάλλεται έντεχνα ως άχρηστη και αναχρονιστική η αρχή ότι η ανώτατη παιδεία είναι δημόσιο αγαθό. Για την κυρίαρχη πολιτική τα πανεπιστήμια προορίζονται να παράγουν και να προσφέρουν υπηρεσίες, τις οποίες θα αγοράζουν οι πελάτες (το δημόσιο ή οι ιδιώτες) ανάλογα με την «ποιότητά» τους, την αποτελεσματική τους προώθηση και, φυσικά, την τιμή τους. Βασική αρχή: αν το προϊόν δεν πουλιέται, τότε η επιχείρηση πρέπει να κλείσει.

Το δημόσιο πανεπιστήμιο τείνει, λοιπόν, να αντιμετωπίζεται σαν μια επιχείρηση ανάμεσα στις άλλες, που οφείλει να βρει τρόπους ώστε να επιπλεύσει σε συνθήκες οξύτατου εμπορικού ανταγωνισμού. Τούτο, για το Υπουργείο Παιδείας, σημαίνει ότι τα ΑΕΙ οφείλουν να αλλάξουν τη «χρηματοδοτική τους κουλτούρα» και να απελευθερωθούν από τα «δεσμά» της δημόσιας χρηματοδότησης, να διευρύνουν τη συνεργασία τους με την αγορά και τους εργοδότες. Παράλληλα η όποια δημόσια χρηματοδότηση πρέπει να είναι «στοχοθετημένη» και να υπηρετεί την ολοκλήρωση της «διαδικασίας της Μπολόνια». Στα πλαίσια αυτά πριμοδοτείται η αλλαγή του τρόπου διοίκησης των ιδρυμάτων και η καθιέρωση «αποτελεσματικότερων» συστημάτων μάνατζμεντ, που επιτρέπουν ευελιξία, αποτελεσματική διαχείριση πόρων, άνοιγμα στις αγορές υπηρεσιών εκπαίδευσης, «προώθηση» προϊόντων έρευνας και έλεγχο της «αποδοτικότητας» του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού.

Σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας και υψηλής ανεργίας είναι εύκολο να πεισθεί η κοινή γνώμη ότι οι περιορισμένοι πόροι πρέπει να αξιοποιούνται «αποδοτικά», να μη γίνονται «σπατάλες» σε σχολεία και πανεπιστήμια και ότι η ανεργία μπορεί να καταπολεμηθεί αν τα προγράμματα των σχολείων και των πανεπιστημίων γίνουν συμβατά με τις «ανάγκες» της αγοράς εργασίας. Η κυρίαρχη πολιτική οικοδομεί την πολιτική της επιχειρηματολογία κατηγορώντας το κράτος πρόνοιας ως «υπερφορτωμένο κράτος», ως «γραφειοκρατικό παραλογισμό», ως «ελέφαντα» που ισοπεδώνει τις «ζωτικές δυνάμεις» της κοινωνίας, δηλαδή τους κεφαλαιοκράτες, κάτω από το βάρος τους κόστους του. Μισθοί, κοινωνική ασφάλεια, συντάξεις, δωρεάν υγεία, δωρεάν παιδεία, προστασία της μητρότητας, όλα αυτά τα στοιχεία που διασφαλίζουν τους όρους της αξιοπρεπούς διαβίωσης των ανθρώπων και της προαγωγής του

πολιτισμού είναι «βαρίδια» στα πόδια των κεφαλαιοκρατών που πρέπει να απαλλαγούν από αυτά για να κάνουν επενδύσεις προκειμένου να έρθει η οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Αναπτύσσεται μια πολιτική ορολογία που μοιάζει με τη «λιποδιάλυση» που υπόσχονται τα ινσοπιούτα αδυνατίσματα. Μόνο που το «λίπος» που πρέπει να «καεί» στην προκειμένη περίπτωση είναι οι κατακτήσεις των δυνάμεων της εργασίας.

Με όχημα το μηχανισμό της λεγόμενης «αξιολόγησης» και, βάσει αυτής, δια της στοχευμένης χρηματοδότησής τους τα Πανεπιστήμια εκβιάζονται να κάνουν τις απαιτούμενες, για το κεφάλαιο, αλλαγές. Εκβιάζονται να δημιουργήσουν πεδία ζήτησης των «υπηρεσιών» τους εργαλειοποιώντας πλήρως τη διδασκαλία και την έρευνα. Να προωθήσουν τις «πωλήσεις» των υπηρεσιών αυτών, υποτασσόμενα στις εκάστοτε εκτιμήσεις για τις ανάγκες της αγοράς, να μετατοπίσουν τη μέριμνα των προγραμμάτων σπουδών προς τις απαιτήσεις της κατάρτισης και πολύ σύντομα να ορίσουν δίδακτρα και να μειώσουν το χρόνο της μάθησης που αντιστοιχεί στο βασικό πτυχίο.

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

Στην τελευταία του Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία (Ιούλιος 2009), ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ: OECD) αφιερώνει το 4^ο Κεφάλαιο, περίπου τις 30 τελευταίες σελίδες της Έκθεσης για την παιδεία όπου εισηγείται, ανάμεσα σε άλλα, τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων και την επιβολή διδασκτρών για τη φοίτηση στις προπτυχιακές σπουδές των κρατικών πανεπιστημίων (στις μεταπτυχιακές το θεωρεί αυτονόητο), την αξιολόγηση των πανεπιστημίων και την σύνδεση της χρηματοδότησής τους με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, την «αυτονομία» των ΑΕΙ σε θέματα πρόσληψης προσωπικού και επιλογής φοιτητών.

Παράλληλα την ίδια περίοδο στην ετήσια έκδοση «Αριθμοί-κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη - 2009», που εξέδωσε το δίκτυο Eurymice, καταγράφεται ο βαθμός προσαρμογής των κρατών - μελών στα παρακάτω μέτρα-στόχους που έχει εδώ και χρόνια θέσει η Ε.Ε.: Αυξημένη αυτονομία των σχολών σε συνδυασμό με αύξηση της εξωτερικής αξιολόγησης, δίδακτρα (οι σπουδαστές καλούνται να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση του κόστους των σπουδών τους όπως ήδη γίνεται σε 16 χώρες), δημιουργία μηχανισμών χρηματοδότησης από διαφοροποιημένες πηγές, σπάσιμο των σπουδών των Ανώτατων σχολών.

Η ΚΡΙΣΗ ΩΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Την ίδια περίοδο που η Υπουργός Παιδείας εξήγγειλε τις νέες αντιδραστικές αλλαγές για τα Πανεπιστήμια συναντήθηκε με τον υπουργό Έρευνας, Τεχνολογίας και Ανώτατης Εκπαίδευσης της Πορτογαλίας κ. Χοσέ Μαριάνο Γκάγκο. Λίγο μετά τη συνάντηση ο Υπουργός της γειτονικής χώρας, χωρίς φιοριτούρες, έδωσε απροκάλυπτα το στίγμα των προθέσεων της κυρίαρχης πολιτικής απαντώντας σε σχετική ερώτηση δημοσιογράφου: «Η οικονομική κρίση είναι μια μοναδική ευκαιρία για αναμόρφωση της Ανώτατης εκπαίδευσης. Τα υπερβολικά πολλά ιδρύματα, το χαλαρό σύστημα διοίκησής τους, η απουσία ανεξάρτητης αξιολόγησης και πιστοποίησης των ΑΕΙ και της έρευνας είναι συνήθη φαινόμενα σε πολλά ΑΕΙ. Όμως, η επένδυση στην εκπαίδευση και την έρευνα είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη. Στην Πορτογαλία η χρηματοδότηση είναι κυρίως κρατική. Οι φοιτητές πληρώνουν δίδακτρα που δεν ξεπερνούν το 13% των εσόδων των ΑΕΙ. Τα ΑΕΙ ενθαρρύνονται να προσελκύουν πόρους από άλλες πηγές (έρευνα, υπηρεσίες). Τα ΑΕΙ που προσελκύουν ανταγωνιστικούς πόρους πάνω από το 50% των συνολικών πόρων, αποκτούν μεγαλύτερη αυτονομία»

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Χρήστος Κάτσικας, Η ουρά της υποχρηματοδότησης των Πανεπιστημίων είναι τα δίδακτρα!
<http://www.alfavita.gr/artro.php?id=10908>

Απέκης Λάζαρος, Μετά την κοινωνία το «απόλυτο» χτύπημα και στο δημόσιο Πανεπιστήμιο!
<http://www.alfavita.gr/artro.php?id=4535>

Σωτήρης Παναγιώτης, Ο πόλεμος για το δημόσιο πανεπιστήμιο ξεκίνησε!
<http://www.alfavita.gr/artro.php?id=12660>

Δημήτρη Κουφοβασίλη, Όψεις και χαρακτηριστικά του Νέου Νόμου - Πλαίσιο 2 για τα πανεπιστήμια, <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=12292>

Κώστα Θεριανού - Χρήστου Κάτσικα, "Αυτοτέλεια", "λογοδοσία", "σύνδεση με την κοινωνία": Το αόρατο λεξικό της ιδιωτικοποίησης των πανεπιστημίων!<http://www.alfavita.gr/artro.php?id=5771>

Κάτσικας Χ. - Θεριανός Κ., Οι νέες εξαγγελίες για τα πανεπιστήμια - Οδηγός ιδιωτικοποίησης: "Βγάλτε το ψωμί σας μόνοι σας!" <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=4000>

Σωτήρης Παναγιώτης, Το τέλος του Δημόσιου Πανεπιστημίου, <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=10415>

Χρήστος Κάτσικας, Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση - Η μετάλλαξη του Πανεπιστημίου, Gutenberg, Αθήνα 2005

Κάτσικας Χρήστος - Σωτήρης Παναγιώτης, Η αναδιάρθρωση του ελληνικού Πανεπιστημίου, Σαββάλας 2003

Σωτήρης Παναγιώτης, Από το «κουπόνι» στα δίδακτρα και τα ιδιωτικά ΑΕΙ, <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=12223>

Χρήστος Κάτσικας - Κώστας Θεριανός, Τα Πανεπιστήμια Φλέγονται, Λιβάνης 2007

Φτάνει πια με την υποκρισία! Φτάνει πια η διάλυση του δημόσιου πανεπιστημίου! της Ξένιας Χρυσόχοου, <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=12708>

Σωτήρης Παναγιώτης, Προτάσεις Διαμαντοπούλου: Πλήρης αποδόμηση του δημόσιου πανεπιστημίου, <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=4188>

Δίκτυο πληροφόρησης και συντονισμού για το πανεπιστημιακό κίνημα: ΟΧΙ στη μετάλλαξη του δημόσιου πανεπιστημίου, <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=12713>